

Popravak ograde gatera Lukavečki stanci

U šumi Lukavečki čret (Lukavečki stanci), u neposrednoj blizini mjesta Lukavec, ograđeno je cca. 146,6 ha šume. Ograda je pletena žica razapeta na drvenim stupovima (žičana). Više desetaka godina stari drveni stupovi pojačani su novim stupovima. Zapravo, uz stare, postavljeni su novi drveni stupovi visine 2,0-2,5 m; cca. 1,8 m iznad zemlje te cca. 0,5 m ukopani u zemlju. Rupe u zemlji za ove stupove iskopane su i priređene prije više od dva (2) tjedna, ali zbog kišnog vremena nije se moglo danima ući u šumu i postaviti stupove tj. popraviti ogradu.

U šumi boravi jato turopoljskih svinja (danas preko 200 jedinki) koje je potrebno zaštititi, odnosno žičana ograda ih sprečava da odlutaju, naprave štetu i sl.

Subotnje jutro, maglovito i hladno; primjereno jeseni, ipak je zamijenjeno prekrasnim danom. Temperatura se popela na 20° C. Dan, idealan za rad u šumi, koji su članovi Plemenite općine turopoljske iskoristili i napravili veliki posao. Riječi Župana POT-a da će trebati 2-3 sata za tu aktivnost „radna družba“ je prihvatila zdravo za gotovo. Međutim radovi su trajali od jutra do predvečerja. Saša pl. Stepanić, Stjepan pl. Čunčić, Drago pl. Katulić, Josip pl. Katulić, Mladen pl. Kos, Božidar pl. Deverić, Josip pl. Srblijić, Mihael pl. Gusić, Dubravko pl. Gusić, Boris pl. Pavišić, Mihael pl. Pavišić i Božidar pl. Pavišić dobro su morali zapeti da se rupe za stupove popune, stupovi drotnom žicom povežu za postojeću ogradu. Sva sreća hrane i pića bilo je više nego dovoljno; zna podžupan Srednjeg Turopolja Saša pl. Stepanić da ničega ne smije pofaliti. Više je nedostajalo alata i pjesme. U pola posla napravljen je odmor, kod u novije vrijeme izgrađene lovačke kuće, u šumi kraj potoka Pješčenjak. U „dvorištu“ na Stancima stoji uređeni stari sućijski bunar koji je 1931. godine sagradio bunardžija Franjo Golubić iz Okuja. Impozantni hrast dao je na znanje da je on ikona Turopolja. Za drvenim stolom s klupama radna družba sjela je, jela i okrijepila se te nastavila s poslom kako je rečeno, skoro do mraka.

Ovim putem, veliko hvala svima gore navedenima članovima POT-a koji su došli, prihvatili se i odradili veliki posao, s nadom da budu došli i drugi put. Oni koji ovaj put nisu iz koje kakvog razloga mogli doći, neka im bude žao jer druženje, razgovor i zdravi umor dugo će se pamtili i spominjati.

hrast i bunar u šumi
Lukavečki čret

Radna družba POT-a popravila dio ograde u gateru Lukavečki stanci

Turopoljski pajceci u svom prirodnom okruženju

Nastanak gatera prije dvadesetak godina (lit. časopis br. 61/62 • siječanj/veljača 2002. HRVATSKE ŠUME)

Gater je bio sastavni dio nekada državnoga lovišta XXI/3 površine 3.500 ha kojim su gospodarile Hrvatske šume, Šumarija V. Gorica. Za podizanje blizu pet kilometara ograde od čvrstoga čelika radnicima Šumarije trebalo je gotovo godinu i pol dana (1996./1997.), utrošeno je oko 85.000 kuna samo na materijal, a posao vrijedi tek nešto manje, pa cijela ograda košta oko 150 tisuća kuna. Zamišljen kao uzgajalište divljih svinja, u gater je 1998. ispušteno 29 komada. 2000. godine, Vlada RH donosi odluku o davanju lovišta u zakup i na licitaciji ga dobiva lovozakupnik Zvonimir Lučić. Gater ostaje prazan jer su šumari 41 divlju svinju izlovili i otpremili u lovište Opeke. U svemu tome, kažu usput u V. Gorici, dobro su prošla okolna privatna lovišta u kojima je završio određen broj divljih svinja. Gater ostaje prazan i u tom trenutku pojavljuje se Plemenita općina turopoljska. Po određenju zemljišna zajednica, ova udruga sa sjedištem u V. Gorici, obnovljena 1991. godine pod pokroviteljstvom Hrvatskoga sabora, postavila je kao svoj osnovni cilj vraćanje imovine oduzete 1947. godine, ali se bavi i drugim društvenim i kulturnim djelatnostima. S obzirom na to da je turopoljska svinja jedan od "bioloških spomenika" toga kraja, POT je krenuo u obnovu i zaštitu te pasmine. Da bi je mogli sačuvati, u ono vrijeme *općinari* su morali osigurati najvažniju stvar - život u prirodnom okruženju, u hrastovoj šumi gdje se može hraniti žirom. Najprije su koristili manji, ograđeni prostor u Turopoljskom lugu u blizini Kazneno-popravnog doma Turopolje. Budući da se za očuvanje pasmine mora uzgojiti između 200 do 250 krmača, POT se obratio Hrvatskim šumama s molbom da ustupe gater.

Hrvatske šume su na zahtjev za korištenje gatera odgovorile negativno (6. studenoga 2000.), obrazlažući da je u više članaka Zakona o šumama "žirenje izričito zabranjeno", da je "kod uzgoja divljih svinja u ograđenim lovištima dopušteno u matičnom fondu držati maksimalno 12 komada divljih svinja na 100 ha površine", te da "iz navedenog proizlazi kako bi dopuštenje korištenja gatera u Šiljakovečkoj dubravi bilo protuzakonito i, što je još važnije, u suprotnosti s temeljnim principima zaštite prirodnih šuma, njihove bio-raznolikosti i staništa".

Šumari se bore protiv toga da svinje, divlje ili pitome budu u šumi. Poštivanje zakonskih odredbi o zabrani žirenja, pašarenja i brsta u šumama, kao opasnom ekscesu za šumska staništa, osnovni je preduvjet osiguranja opstanka šuma. Prisutnost domaće stoke (svinja, krava, konja, koza i ovaca) u lovištima izaziva izrazito negativne utjecaje i dugoročne posljedice: zbog prehrambene i prostorne konkurencije divljači, u pogledu uništavanja staništa zbog prekomjernosti, zbog genetskog zagađenja križanjem (divlja - domaća svinja), zbog pada ugleda hrvatskog lovstva u Europi i gubitka tržišta za lovni turizam...

Okolnim putom u šumu

Tako zbori (šumarska) znanost i struka, no unatoč tome, od kraja siječnja 2001. godine turopoljske su svinje u gateru! I krdo od 50-ak komada veselo je svaki dan dočekivalo čuvara/svinjara i okupljalo se oko njega dok im je donosio kukuruz za prihranu.

Kad nisu uspjeli preko Hrvatskih šuma, općinari Plemenite općine turopoljske zajedno s Agronomskim fakultetom u Zagrebu, obratili su se ostalim relevantnim ustanovama i institucijama. Sa svojom namjerom da zaštite autohtonu pasminu upoznali su i dobili pozitivno mišljenje i podršku od Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja ("...Veseli nas mogućnost da vam Hrvatske šume dodijele na korištenje znatno veću površinu za gater... U cijelosti podržavamo projekt i zahtjev za dodjelom na korištenje već ograđenoga gatera u Šiljakovečkoj dubravi"), kaže se među ostalim u dopisu Zagrebačke županije koja je dala pozitivno mišljenje o tom zajedničkom projektu Agronomskog fakulteta, Plemenite općine, grada Velike Gorice, OPZ-Turopolja i Županije o očuvanju turopoljske pasmine svinja. I Gradsko poglavarstvo V. Gorice ocjenjuje u svom odgovoru da je ulazak u gater "presudan i nužan". Tu je i potpora Hrvatskog stočarskog selekcijskog centra. Konačno sve je to oživotvorilo Rješenje Ministarstva poljoprivrede i šumarstva od 24. siječnja 2001., kojim je točno propisano što svaki od sudionika mora napraviti. Dakle, Agronomskom se fakultetu povjerava gater s točnim popisom odjela (tu je bilo nekih izmjena) i određuje da "u roku od šest mjeseci mora izraditi program znanstvenih istraživanja i očuvanja genofonda turopoljske svinje i predložiti Ministarstvu na suglasnost". Istodobno je Fakultet dužan dozvoliti ostalim znanstvenim ustanovama istraživanja turopoljske svinje te njenog utjecaja na šumu.

Sljedeća odredba u Rješenju je da će tim dijelom šume i dalje gospodariti Hrvatske šume u skladu s osnovom gospodarenja za Gospodarsku jedinicu Šiljakovečka dubrava i programom znanstvenih istraživanja. Za sva daljnja događanja u tom slučaju iznimno bitnim čini se i određenje Ministarstva da "u slučaju sukoba interesa prednost ima program znanstvenih istraživanja".

Očuvanje genofonda naše autohtone pasmine važan je znanstveni projekt koji se temelji ponajprije na prirodnom, domaćem, autohtonom okružju u kakvom su nekad živjele - a to je hrastova šuma. Pitanje je, je li Šiljakovečka dubrava baš taj prostor, s obzirom na to da je riječ o jednodobnim mladim šumama u kojima žira uglavnom nema. Da li je to dovoljno za te male svinje bijele kovrčave dlake poznate (i) po kao dlan debelom sloju špeka (slanine), za koje se tvrdi da su i pravi gurmanski specijalitet, tek će se vidjeti. A u obranu kulinarskih vrijednosti turopoljske svinje spomenuti je uspjeh na prezentaciji u hotelu Opera, gdje je turopoljski odojak pobrao zlatnu medalju. Naravno, ukusi su različiti. Par godina kasnije proizvodi spravljeni od turopoljske svinje ponuđeni su i kušani na raznim manifestacijama i događanjima u organizaciji Zagrebačke županije te anas Grada Velike Gorice i samog POT-a.

U nastavku su dana neka razmišljanja i komentari, u ono vrijeme, aktera:

DARKO VULETIĆ, upravitelj Uprave šuma, Zagreb

– Ograđena površina na našoj je Upravi, no nas nitko ništa nije pitao. Naknadno smo saznali za rješenje Ministarstva poljoprivrede i šumarstva o davanju gatera na korištenje Agronomskom fakultetu i Plemenitoj općini turopoljskoj. No hoće li netko platiti ogradu koju smo podigli ili korištenje gatera?

FRANJO KOS, župan Plemenite općine turopoljske

– I Hrvatske šume i turopoljska svinja vlasništvo su države Hrvatske. Neka država odluči tko ima prioritet. Mi novca nemamo, a ono malo što dobijemo jedva pokrije osnovne troškove.

KAZIMIR ČAKLEC, upravitelj Šumarije V. Gorica

– Mislim da gater nije najsretnije rješenje za uzgajanje ovih svinja. Ponajprije u tim šumama nema dovoljno žira. Postoji prostor koji bi se mogao bolje koristiti, u Turopoljskom lugu, u predjelu Podotočje koji je izdvojen iz šume.

TOMISLAV STARČEVIĆ, pomoćnik direktora Hrvatskih šuma

– Za donošenje mišljenja o proglašenju šume posebne namjene trebalo je biti pribavljeno mišljenje pravne osobe koja gospodari šumom.